

CONDUCTA I LA SINDROME DE DOWN

Servei UVAI

Rita Coll (coordinadora)

Tècnics UVAI's:

Mª Mar Blanch

Susana Darder

Noelia Rodríguez

El comportament dels nins amb síndrome de Down és similar al d'altres nins amb un mateix nivell de desenvolupament. Solen presentar facilitat per aprendre per imitació, solen tenir una bona comprensió social i la seva conducta en situacions de relacions entre persones sol ser l'adequada a la seva edat, encara que hi pugui haver-hi mancances en altres àmbits, com el lingüístic i el cognitiu. No obstant això, és cert que s'estima una prevalença major de trastorns de conducta disruptiva en persones amb SD que en la població general.

La inclusió dins el centre educatiu i dins l'entorn social és un requisit previ incondicional per l'adquisició d'unes competències socials bàsiques i el domini de les habilitats necessàries per cada situació social. Allò que més dificulta la inclusió de l'alumnat amb la síndrome de Down dins els centres escolar ordinaris i que preocupa a les persones del seu entorn, és la presència de conductes disruptives i inadequades. Consideren que això romp amb la dinàmica de les classes, dificulta l'aprenentatge i fomenta tensions en els professors i companys.

Cal fomentar un comportament adequat a la seva edat per aconseguir èxit en les seves interaccions social, dins la família, en l'entorn més proper i dins l'escola. Moltes dificultats que s'observen poden evitar-se establint una hàbits clars i unes normes fermes des de ben petits.

PAUTES METODOLÒGIQUES PEL MANEIG DE CONDUCTES PROBLEMES EN L'ALUMNAT AMB LA SÍNDROME DE DOWN

- És convenient **estimular** les **funcions cognitives** com l'atenció i motivació dins l'aula d'acord al seu nivell maduratiu.
- Per millorar l'**atenció** de l'alumnat amb la SD l'equip docent utilitzarà un llenguatge clar i concret; els mirarà directament als ulls durant la parla; evitarà donar un excés d'informació; donarà un cert temps a l'alumnat davant cada instrucció, entre altres.

- Per afavorir l'augment de **concentració** i **motivació** de l'infant amb SD, el professorat presentarà activitats diverses, dinàmiques i manipulatives; adaptarà les tasques a les seves possibilitats i interessos; farà ús dels estímuls visuals, de les noves tecnologies, etc.
- Establir uns **hàbits diaris constants** i que l'alumnat amb SD pugui **preveure** amb anterioritat per tal d'evitar l'aparició de conductes no desitjades.
- Cal cedir **responsabilitats** per tal de generalitzar comportaments adequats a la seva vida diària.
- En aquells casos que l'alumnat amb SD experimenti ansietat el professorat haurà de **identificar** els factors que provoquen estrès, **anticipar-se** a la situació i fer de **model** per l'autocontrol.
- Permetre la **inclusió** de l'infant dins el centre educatiu i el seu entorn per afavorir l'aprenentatge de les habilitats socials de manera adequada.
- Tenir clar que les conductes disruptives que l'alumnat amb SD presenta no sempre van lligades al seu genoma, sinó que es veuen afectades per **agents externs** i, per tant, poden treballar-se.
- Per iniciar un programa de modificació de conductes problemes l'equip docent haurà de tenir en compte que **instaurar una conducta nova** serà més senzill que corregir un comportament inadequat ja establert.
- Aprendre a identificar les fases inicials de l'aparició de la conducta problema per tal de **reconduir-la**.
- Cal **recol·lectar** tota aquella **informació** necessària que ens ajudarà a definir aquelles conductes problema que puguin aparèixer.
- És important, en la modificació de conducta, decidir quines són aquelles conductes que formen el comportament inadequat, identificar què aconseguix amb dita conducta i analitzar quins poden ser els antecedents de la conducta no desitjada.
- En el cas d'aplicar un programa de modificació de conducta cal ser **constants** en la seva posada en marxa; acordar el sistema de reforços i càstigs; prioritzar les conductes més disruptives, entre altres.
- És important transmetre **normes clares** i **límits** el més prest possible.

- Es recomana donar **reforç positiu** el més immediat possible després de la conducta desitjada.
- Es **desaconsella** aplicar el **càstig positiu** en qualsevol cas ja que transmet un model agressiu i afecta a l'àrea emocional i afectiva de les persones.
- Per eliminar una conducta no desitjada es pot procedir a retirar o suprimir el reforçador positiu (o agradable) que apareix després de la conducta problema.
- Davant una conducta no desitjada també es pot deixar d'aplicar el reforçador positiu que manté la conducta i oferir a l'alumnat amb SD una **alternativa** que serà reforçada de forma immediata.
- Cal aprofitar la **capacitat d'imitació** de les persones amb SD per oferir un modelat adequat a cada situació.
- En determinats casos, es pot recórrer a fer ús de la sobrecorrecció que pretén la reducció de conductes problema en les seves dues opcions: o procedir a la correcció per part del subjecte de les conseqüències de la seva conducta o la repetició d'una conducta alternativa.
- Convé recordar que moltes vegades apareixen conductes no desitjades en l'alumnat amb SD com a conseqüència de les mancances que poden presentar en diferents àmbits (alteracions en l'àrea del llenguatge, dificultats de comunicació, dèficit en habilitats socials, etc) i no per pròpia decisió.
- És important **no magnificar** el fet de que un nin amb SD presenti conductes disruptives; aquestes poden aparèixer igual que en qualsevol infant..
- Cal, en l'etapa adolescent, quan poden aparèixer problemes d'identitat, ajudar a l'alumnat amb SD a la comprensió i **acceptació** de les seves capacitats i dificultats.

PROPOSTA D'ACTIVITATS PER TREBALLAR AMB L'ALUMNAT AMB SÍNDROME DE DOWN:

- **Activitats manipulatives** i dinàmiques, de breu durada, per tal de afavorir l'atenció i motivació de l'alumnat
- Tècniques de **relaxació** per reduir l'ansietat i la tensió en el cos
- **Role playing** i/o dramatitzacions per treballar mitjançant la imitació i modelat les habilitats socials
- Per recol·lectar informació necessària sobre el patró conductual de l'infant podem fer ús de: l'observació directe, qüestionari de registre i/o fitxes de seguiment
- **Plafons** per recordar les regles bàsiques de forma visual i gràfica a la paret, per exemple
- Fer petits **encàrrecs** per donar-li responsabilitats
- Fotografies o **imatges visuals** amb les diferents parts que componen una acció per implantar una conducta desitjada.
- **Economia de fitxes** per reforçar aquelles conductes que es volen implantar o potenciar mitjançant reforçadors secundaris (fitxes, adhesius,...)
- **Tècnica de la tortuga** per treballar conductes impulsives i de manca d'autocontrol
- **Contractes conductuals**, més indicat en alumnat de secundària o amb un nivell maduratiu elevat, on es negocien les conductes desitjades i les conseqüències de el incompliment d'allò pactat
- **Horaris visuals** per anticipar a l'alumnat amb SD les activitats/tasques i persones/professionals que intervindran en el seu dia a dia
- **Panells de conducta** per promoure de forma visual el desenvolupament de les potencialitats de cada infant. Es pot incloure una alarma per marcar els tempos
- **Sistema de punts** per millorar i potenciar les conductes desitjades de l'alumnat
- **Tècnica del semàfor** per treballar la gestió de les emocions